

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ

-Управа за ветерину-

Број: 003710789 2026 14841 001 000 323 139

Датум: 14.08.2026. године

Београд

ПЛАН СПРОВОЂЕЊА НАДЗОРА НА КУГУ МАЛИХ ПРЕЖИВАРА (PPR)

Овим Планом ближе се дефинише начин и поступање приликом спровођења активног и пасивног надзора на кугу малих преживара на газдинствима на којима се држе и узгајају овце и козе, а у складу са Правилником о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2026. годину („Сл. гласник РС“ број: 34/2026).

УВОД

Куга малих преживара је контагиозна вирусна болест коју узрокује *Morbillivirus*, из породице *Paramyxoviridae*, са симптомима болести који су слични куги говеда. Оболевају најчешће козе и овце (најтеже су погођене младе животиње, козе више него овце), понекад дивљи преживари. Говеда и свиње могу имати инапарентну инфекцију, али не преносе болест.

Клинички знаци - Период инкубације обично траје 3 до 6 дана. 1) акутна форма: нагло повишена температура до 41 °C која може трајати од 3 до 5 дана; депресија, анорексија и сувоћа њушке; серозни и мукопурулентни исцедак из носа, мукопурулентни коњунктивални секрет који може да слепи очне капке; појачана саливација; хиперемија десни, ерозивне и некротичне лезије у усној шупљини; обилна дијареја, дехидрација, прогресивни губитак тежине и исцрпљеност, што на крају доводи до смрти; убрзано и отежано дисање; код gravidних животиња може доћи до побачаја; код блажих инфекција животиње се могу излечити и 2) перакутна форма болести која је чешћа код коза: висока температура, депресија и утигуће; висока стопа морталитета. Стопа морбидитета (оболелих) може достићи 100%, са великом стопом смртности. Клинички знаци и смртност могу значајно варирати у зависности од вирулентности вируса и имунолошког стања животиње.

Диференцијална дијагноза: куга говеда, болест плавог језика, заразни ектим оваца, слинавка и пап, воденасто срце, заразна плеуропнеумонија коза, пастерелоза, кокцидиоза и тровање минералним материјама.

Вирус куге малих преживара преноси се директним контактом односно аеросолом са инфицираним животињама односно њиховим секретима и екскретима (сузе, носни исцедак, пљувачка и фецес). Вода и хранилице такође могу бити контаминирани секретима и постати додатни извор заразе. Животиње такође могу излучивати вирус пре него што се испоље клинички знаци болести.

Куга малих преживара је болест која може да доведе до великих економских губитака, може да има високу стопу морбидитета и морталитета и до 100% у подручјима где се болест први пут појави.

ЦИЉ СПРОВОЂЕЊА НАДЗОРА НА КУГУ МАЛИХ ПРЕЖИВАРА

Поводом појаве жариппта ППР у Темишварској регији у Румунији, услед неповољне епизоотиолошке ситуације и непосредне опасности од појаве ове болести у Републици Србији, активни и пасивни надзор на кугу малих преживара спроводи се у циљу раног откривања болести куга малих преживара, односно прикупљања релевантних података у циљу сагледавања епизоотиолошке ситуације у подручјима/регионима у односу на актуелни ризик од појаве болести куга малих преживара у Републици Србији.

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА И ПОДРУЧЈЕ НАДЗОРА

План надзора на кугу малих преживара обухвата активни и пасивни надзор на газдинствима на којима се држе и узгајају овце и козе; спроводе га ветеринарске организације које спроводе послове по Програму мера здравствене заштите животиња и ветеринарски институти.

Пасивни надзор спроводи се на целој територији Републике Србије током целе године. У случају појаве клиничких симптома код оваца и коза који указују на кугу малих преживара, одмах се обавештава надлежни ветеринарски инспектор, врши се епизоотиолошки увиђај, узорковање за дијагностичко испитивање и обавезно се пријављује сумња у складу са посебним прописом.

Приликом дијагностичких испитивања у случају сумње на ППР раде се и диференцијално дијагностичка испитивања на богиње оваца и коза, болест плавог језика и заразну ектиму оваца.

Активни надзор спроводи се на подручју округа/општина високог ризика и то: Јужнобанатског округа (општине: Ковин, Бела Црква, Вршац, Пландиште и Алибунар), Средњобанатског (општине: Сечањ, Житиште и Нова Црња) и Севернобанатског (општине: Кикинда Чока и Нови Кнежевац), а у складу са актуелном епизоотиолошком ситуацијом и појавом болести у пограничном подручју на територији Румуније.

Подручје активног надзора може се проширити и на подручје других општина, односно округа у случају промене или погоршања епизоотиолошке ситуације.

АКТИВНИ НАДЗОР

Активни надзор се спроводи на подручју округа/ општина дефинисаних као подручје високог ризика, на газдинствима на којима се држе и узгајају овце и козе и обухвата следеће активности:

А) Обилазак фарми/газдинстава

Ветеринарске организације врше **обилазак и попис свих фарми/газдинстава** на којима се држе и узгајају овце и козе у подручју високог ризика и приликом обиласка врше:

- контролу здравственог стања оваца и коза и попуњавају Записник о извршеном надзору на кугу малих преживара (Прилог 1).
- попис животиња по категоријама
- обележавање необележених животиња у складу са посебним прописом.

У случају да се приликом обиласка газдинстава уоче промене здравственог стања код оваца/коза које могу да указују на кугу малих преживара, одмах се обавештава надлежни ветеринарски инспектор, врши се епизоотиолошки увиђај, узорковање за дијагностичко испитивање и обавезно се пријављује сумња у складу са посебним прописом.

Б) Узимање узорака

Надлежни ветеринарски институт ВСИ Панчево и ВСИ Зрењанин припремају план узорковања за своје епизоотиолошко подручје (за округе/општине високог ризика) укључујући одабир

газдинстава на којима ће се вршити узорковање. Ветеринарске станице или ветеринарски надлежни ветеринарски институти врше узорковање и прикупљање узорака на свом епизоотиолошком подручју.

Узорковање ће се спроводити на репрезентативном узорку од 10% очекиване преваленце са нивоом поузданости од 95% од укупног броја оваца и коза на подручју општине, односно узорковање ће се вршити на 28 газдинстава по општини и то од 5 животиња (оваца и коза) са газдинства, приоритетно се узоркују животиње са променама здравственог стања које могу да указују на кугу малих преживара.

Узорци који су прикупљени са епизоотиолошког подручја ВСИ Зрењанин достављају се прелиминарно у НИВ Нови Сад, а узорци који са епизоотиолошког подручја ВСИ Панчево шаљу се директно у НИВ Србије(НРЛ).

Поступак узорковања и дистрибуција узорака

Узорковање се врши према следећој шеми:

1. у случају клиничке сумње код живих животиња, узима се брис носа, ока; узорак се узима приоритетно од животиња које имају повишену телесну температуру, односно промену здравственог стања. Дијагностичка метода је RT-PCR или Real-time RT-PCR. Опционо додатни узорак може бити пуна крв, у количини од најмање 3мл (препоручено 5мл). У случају клиничке сумње код више животиња у стаду узима се и крв за серолошка испитивања.
2. код уинутих животиња, када се поставља сумња, приоритетни узорци су: брис носа, брис ока, лимфни чворови (мезентеријални и медијастинални) и плућно ткиво (5×5цм); Дијагностичка метода је RT-PCR или Real-time RT-PCR. Опционо се могу доставити и узорци пуне крви (3-5мл) и слезина (5×5 цм).
3. узорковање у оквиру активног надзора на одабраним газдинствима, тако што се узимају брисеви ока и носа; Дијагностичка метода је RT-PCR или Real-time RT-PCR.

Узорци се обележавају ИД бројем газдинства и ознаком узорка и достављају у надлежни ветеринарски институт у року од 24 сата, у хладном ланцу 2-8 °C. Узорак мора да прати Образац за слање материјала на лабораторијско испитивање и штампани примерак Записника.

В) Дијагностичко испитивање на присуство генома вируса куге малих преживара

Лабораторијска испитивања на присуство генома вируса куге малих преживара врши се молекуларним методама у акредитованим лабораторијама надлежних института НИВ Нови Сад и НИВС Београд.

Лабораторије у случају сумњивог или позитивног резултата, без одлагања обавештавају НКЦ/Управу за ветерину и надлежну ветеринарску инспекцију.

Свака оправдана сумња на кугу малих преживара на основу позитивног налаза у НИВ Нови Сад, одмах се доставља на потврдна испитивања у Националну референтну лабораторију НИВ Србије (НРЛ). У случају позитивног резултата, НРЛ-НИВ Србије одмах обавештава НКЦ/Управу за ветерину и надлежну ветеринарску инспекцију.

ТРАЈАЊЕ НАДЗОРА

Активни надзор у складу са овим Планом спроводи се приоритетно у односу на друге активности и спроводиће се до 30.09.2026. године, односно до завршетка активности на подручју општина високог ризика према овом Плану.

Пасивни надзор се спроводи на целој територији Републике Србије током целе године.

ОДГОВОРНОСТИ

За спровођење активног надзора на кугу малих преживара у складу са овим планом, као и за идентификацију и узорковање животиња, као и квалитет узорака и благовремено достављање у ветеринарски институт, одговорна је ветеринарска организација која га спроводи. За тачност резултата су одговорне лабораторије које врше дијагностичка испитивања. Контролу спровођења Плана надзора врши надлежна ветеринарска инспекција.

ИЗВЕШТАЈИ И ФАКТУРИСАЊЕ

Ветеринарске организације, након извршеног надзора припремају извештаје о спроведеном надзору и обиму узорковања (*Извештај о извршеном активном надзору и обиму узорковања у оквиру плана надзора на кугу малих преживара (Прилог 3)*). Извештаје ветеринарске организације достављају надлежном ветеринарском институту и надлежној ветеринарској инспекцији.

Записници о спроведеном надзору чувају се годину дана у ветеринарској организацији.

Ветеринарске организације уз извештаје припремају и *фактуре* о спроведеним активностима, насловљене на надлежни институт.

Надлежни ветеринарски институти за своје епизоотиолошко подручје обједињују податке достављене од стране ветеринарских организација и припремају збирни извештај о спровођењу надзора и обиму узорковања (*Збирни извештај о извршеном активном надзору и обиму узорковања у оквиру плана надзора на кугу малих преживара (Прилог 4)*). Извештаје ветеринарски институти достављају, посебно за сваки округ, Управи за ветерину и шефу ветеринарске инспекције у округу.

Лабораторије које врше дијагностичка испитивања извештаје о резултатима испитивања (*Извештај лабораторије о обиму и резултатима испитивања у оквиру Плана надзора на кугу малих преживара (Прилог 5)*) достављају посебно за сваки округ Управи за ветерину, шефу ветеринарске инспекције у округу и НИВ Србије (НРЛ).

Сваки институт уз извештај доставља и *фактуре* о обављеним активностима ветеринарских организација и/или института насловљене на Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управу за ветерину, ул. Омладинских бригада бр.1, 11070 Нови Београд.

Завршни извештај о спроведеним лабораторијским испитивањима на кугу малих преживара, као и друге извештаје по потреби, припрема НИВ Србије (НРЛ) у сарадњи са другим лабораторијама које врше испитивања.

ЦЕНОВНИК УСЛУГА

1. Спровођење активног и пасивног надзора и узорковање:

- узорковање крви/брис: 500,00 дин (ветеринарске организације)
- спровођење активног и пасивног надзора: 900,00 дин (ветеринарске организација)

2. Лабораторијска испитивања:

- RT-PCR или Real-time RT-PCR: 3.500,00 дин
- ЕЛИСА: 700,00 дин

Припремили
Саша Остојић
Татјана Лабо
Јелица Узелац
Александра Николић
Бобан Ђурић

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР
Предраг Ројевић

ЗАПИСНИК

о извршеном надзору на кугу малих преживара

Подаци о газдинству

Власник/држалац: _____

Адреса власника/држаоца: _____

ИД газдинства: _____ ГПС координате: X _____ Y _____

Адреса газдинства: _____ Насељено место: _____

Општина: _____ Округ: _____

Подаци о бројном стању животиња на газдинству

Категорија животиња	Број животиња	Број обележених животиња	Број узетих узорка*				
			Брис носа	Брис ока	Органи	Крв	Крвни серум
Овце							
Овнови							
Јагњад							
Козе							
Јарчеви							
Јарад							
УКУПНО							

*Ова колона односи се на газдинство на коме се врши узорковање

Подаци о здравственом стању животиња на газдинству**

- ☐ Нема промена здравственог стања
- ☐ Промене општег здравственог стања (повишена температура, депресија, апатија, сувоћа њушке)
- ☐ Појачана саливација
- ☐ Серозни и мукопурулентни исцедак из носа
- ☐ Мукопурулентни коњуктивални секрет (слепљени очни капци)
- ☐ Појачана хиперимија десни, ерозивне и некротичне лезије у усној шупљини
- ☐ Обилна дијареја, дехидрација
- ☐ Убрзано и отежано дисање
- ☐ Побачаји

** У случају да постоје промене здравственог стања, обавезно се узимају узорци за испитивање

Напомена/друге промене (описати које) _____

Датум _____

Потпис власника/држаоца

Потпис ветеринара

Образац за слање материјала на лабораторијско испитивање

Вет.организација _____

Број: _____

Датум: _____ 2026. године

Предмет: Узорковање материјала за кугу малих преживара

(Назив лабораторије у коју се достављају узорци)

ИДЕНТИФИКАЦИЈА УЗОРАКА

Ред.бр.	Ознака узорка/ ИД животиње	Врста и број узорака					Категорија животиње
		брис носа	брис ока	органи (плућа, лимф.чворови, слезина)	крв	крвни серум	
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
УКУПНО							

а) Власник/држалац: _____

б) ИД газдинства: _____

в) ГПС координате: X _____ Y _____

г) Насељено место: _____

д) Општина: _____

ц) Округ: _____

Ветеринар из ветеринарске станице

Број: _____

Датум: _____

МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ
О ИЗВРШЕНОМ АКТИВНОМ НАДЗОРУ И ОБИМУ УЗОРКОВАЊА У ОКВИРУ ПЛАНА НАДЗОРА
НА КУГУ МАЛИХ ПРЕЖИВАРА ЗА ПЕРИОД _____ 2026. ГОДИНЕ

Ред. бр.	Округ	Општина	Насељено место	Број извршених обилазака газдинстава (активни надзор)	Број газдинстава где су уочене промене здравственог стања код оваца и коза	Број узетих узорака				
						брис носа	брис ока	органи (плућа, лимф. чворови, слезина)	крв	крвни серум
УКУПНО										

Ветеринар _____

Лабораторија НИВ/ВСИ _____
 Број: _____
 Датум: _____

МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ
ЛАБОРАТОРИЈЕ О ОБИМУ И РЕЗУЛТАТИМА ИСПИТИВАЊА У ОКВИРУ ПЛАНА НАДЗОРА
НА КУГУ МАЛИХ ПРЕЖИВАРА ЗА ПЕРИОД _____ 2026. ГОДИНЕ

Ред. бр.	Ветеринарска организација	Округ	Општина	Насељено место	Број узетих узорака и резултати испитивања									
					молекуларне методе								серолошке методе	
					брис носа		брис ока		органи (плућа, лимф. чворови, слезина)		крв			
					Поз	Нег	Поз	Нег	Поз	Нег	Поз	Нег	Поз	Нег
										</				

Одговорно лице Института _____